NOȚIUNEA, NATURA JURIDICĂ ŞI IMPORTANȚA CONTRACTULUI DE FURNIZARE A RESURSELOR ENERGETICE CONSUMATORILOR FINALI

Silvia STICI
CZU: 347.44:620.9 stici.silvia22@gmail.com

Prezentăm o investigație asupra contractului de furnizare a resurselor energetice consumatorilor finali pornind de la importanța și statutul părților implicate în procesul de contractare. Actualitatea temei este condiționată și de revizuirea esențială a cadrului legal primar și secundar aplicabil în domeniul energetic, inclusiv deschiderea piețelor energiei electrice și a gazelor naturale, și necesitatea instituirii unui cadru legal adecvat pentru protecția consumatorilor cărora le sunt furnizate resurse energetice.

Piața integrată a energiei din Republica Moldova trebuie să reprezinte un instrument orientat spre garantarea unor prețuri abordabile ale energiei și siguranța alimentării cu energie electrică, gaze naturale, energie termică și alte tipuri de energie. Existența unor prețuri competitive este esențială pentru creșterea și pentru bunăstarea consumatorilor din Republica Moldova și, prin urmare, prețurile competitive trebuie să se afle în centrul politicii energetice a statului. Organizarea actuală a pieței energiei electrice și gaze naturale se bazează pe normele celui de „al treilea pachet privind energia”, adoptat în 2009.

„Pachetul privind energia” are drept scop de a genera progrese tangibile pentru consumatori și dreptul lor de beneficia de o gamă mai largă de opțiuni. Creșterea concurenței, în special pe piețele angro, urmează să contribuie la ținerea sub control a prețurilor cu ridicata. Noile drepturi ale consumatorilor introduse de cel de-al treilea pachet privind energia au drept obiectiv îmbunătățirea în mod clar a poziției consumatorilor pe piețele energetice.

Deschiderea completă a piețelor de energie electrică și gaze naturale trebuie să garanteze consumatorilor finali dreptul de a-și alege furnizorul și să contracteze direct cu acesta, fără intermedierea operatorului rețelelor de distribuție. Această deschidere generează apariția noilor

subiecți în domeniile invocate și se impune separarea exactă a funcțiilor subiecților participanți direcți sau indirecți în activitatea de furnizare a resurselor energetice.

Contractul de furnizare a resurselor energetice consumatorilor finali implică participarea a două părți, furnizor, pe de o parte, și consumator, pe de altă parte. A se lua în considerare, că „consumator" înseamnă orice persoană fizică ce, în cadrul contractelor reglementate de cadrul legal special, acționează în scopuri care se află în afara activității sale profesionale, iar „furnizor" înseamnă orice persoană fizică sau juridică care, în cadrul contractelor reglementate de același cadru legal special, acționează în scopuri legate de activitatea sa profesională, publică sau privată.

O clauză contractuală care nu s-a negociat individual se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului. Se consideră întotdeauna că o clauză nu s-a negociat individual atunci când a fost redactată în prealabil, iar, din acest motiv, consumatorul nu a avut posibilitatea de a influența conținutul clauzei, în special în cazul unui contract de adeziune. În cazul în care orice vânzător sau furnizor pretinde că s-a negociat individual o clauză standard, acestuia îi revine sarcina probei.

Pentru a stabili dacă o anumită persoană este un furnizor sau un consumator, este important să se analizeze echilibrul de putere dintre părți în ceea ce privește contractul în cauză. Factorii tipici sunt asimetria informațiilor, a cunoștințelor și a expertizei sau a puterii de negociere. Noțiunile de „ furnizor" și de „consumator" sunt concepte funcționale bazate pe rolurile părților în ceea ce privește contractul în cauză. În același timp, noțiunea de „consumator" este obiectivă și reflectă situația de inferioritate în care se află de obicei cealaltă parte la contract decât furnizorul, ceea ce înseamnă că cunoștințele și experiența superioare ale unui anumit consumator nu descalifică această persoană din calitatea de „consumator".

În realitate, piața energiei electrice și piața gazelor naturale nu au mai fost liberalizate, iar consumatorii s-au aflat în imposibilitate de a-

și alege furnizorii. Pentru această perioadă, nu este caracteristică modificarea statutului consumatorilor de resurse energetice, desi cele două directive și legile primare aplicabile în domeniul energiei electrice și gazelor naturale instituiau în calitate de sarcini luarea măsurilor adecvate pentru protejarea consumatorilor finali și pentru a asigura un nivel ridicat al protecției consumatorilor și asigurarea, în special, că există măsurile de siguranță adecvate pentru protecția consumatorilor vulnerabili, inclusiv măsuri adecvate pentru a-i ajuta să evite deconectarea. Nu mai puțin importante erau măsurile adecvate pentru protejarea consumatorilor din zonele îndepărtate care erau racordați la rețeaua de energie electrică sau gaze naturale. Desigur că se impunea și garantarea unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor, în special în privința transparenței referitoare la condițiile contractuale generale, la informațiile generale și la mecanismele de soluționare a divergențelor.

Protecţia consumatorilor de energie electrică și gaze naturale trebuie să vizeze şi consecinţele deschiderii pieței de energie electrică și de gaze naturale care va garanta treptat tuturor consumatorilor posibilitatea de a-şi alege furnizorul. Alegerea va demara în funcţie de preţ, de calitatea şi fiabilitatea serviciului, dar şi de caracteristicile de producere ale resurselor furnizate.

Scopul și obiectivele lucrării. Ne-am propus ca finalitate definirea și determinarea naturii juridice civile a contractului de furnizare a resurselor energetice consumatorilor finali. Atingerea scopului menționat presupune realizarea obiectivelor ce țin de constatarea şi evidenţierea particularităţilor activităților de furnizare a resurselor energetice consumatorilor finali, determinarea naturii juridice a contractului studiat, cercetarea teoretico-practică a statutului juridic al consumatorului final de resurse energetice, determinarea mecanismului de protecție juridică a consumatorilor finali.

Metodologia cercetării științifice. Suportul metodologic și teoretico-științific al lucrării rezidă în cercetarea problemei științifice expusă bazată pe studierea materialului normativ-legislativ și practic, și, în măsură existenței pe cel doctrinar – teoretic. Baza științifico-metodologică e realizată prin aplicarea metodelor clasice ale inducției și deducției, pentru stabilirea evolutivă a conceptelor și a analizei, și

sintezei. De asemenea, am utilizat metodele istorică, sistemică, logico-practică.

Noutatea şi originalitatea ştiinţifică a tezei. Studiul, cu titlu de noutate, defineşte contractul de furnizare a resurselor energetice consumatorilor finali şi constituie inclusiv o cercetare a statutului juridic al consumatorului final şi al prestatorului de servicii corespunzătoare.

Noutatea ştiinţifică se exprimă prin elucidarea aspectelor noţiunii, rolului şi importanţei contractului de furnizare a resurselor energetice, precum şi a excluderii clauzelor abuzive, prin analiza particularităţilor acestuia, prin constatarea inadvertenţelor şi a lacunelor legislative având ca finalitate interpretări teoretico-practice şi propuneri *de lege ferenda*. Problema ştiinţifică importantă soluţionată este constituirea unei definiţii teoretico-legale a contractului de furnizare a resurselor energetice. Importanţa teoretică rezidă în evidenţierea trăsăturilor caracteristice contractului cercetat prin atribuirea şi fundamentarea regimului juridic de drept privat al acestuia, precum şi stabilirea carenţelor legislative în domeniu. Valoarea aplicativă a lucrării constă în determinarea naturii juridice a contractului de furnizare a resurselor energetice consumatorilor finali şi identificarea problemelor care pot apărea la încheierea, executarea şi încetarea acestuia.